

Ocjenjujem, dakle postojim!

Ocjenjivanje je ključan dio obrazovanja jer omogućava ne samo praćenje napretka učenika, već i prepoznavanje područja koje treba unaprijediti. Pravedno i objektivno ocjenjivanje podstiče motivaciju, jača samopouzdanje i razvija želju za učenjem.

„Aestimo, ergo sum.”

Poznata pjesnikinja i profesorica književnosti, Desanka Maksimović, na pitanje da li je bila strog učitelj, je odgovorila:

“ Kako da ti kažem, ja sam vjerovala da sam mnogo strog, a đaci su govorili da sam blag. To znači da sam bila stroga u pogledu zahtjeva da ono što zadam, da se nauči, da se lijepo nauči, a kad je došla kazna, nisam se radovala kad moram dati jedinicu, i nisam ih ni davala, nego sam pustila đaka da sutradan ili prekosutra, kaže ono što sam zadala. Ne mora neko znati, ono, danas, može ga znati i poslije tri dana, ja nisam bila tako glupa da zahtijevam od djeteta da mora onog dana. Znanje je znanje, makar se steklo i poslije pet dana, i mogla sam, voljela sam i htjela sam, da sačekam dijete da nauči. Nekome je mama bolesna, nekome je tata otišao na operaciju, neko je bio istučen ujutru što nije oprao zube i kako će on meni lijepo govoriti... Pa ga ja pričekam, da sve te nevolje domaće prođu, pa ga onda pitam. U tom pogledu sam bila, ne blaga, nego normalna.”

Kako divno rečeno i objašnjeno! Tako može govoriti samo učitelj koji voli djecu. Davno je rečeno da nije dobar učitelj onaj koji ima mnogo znanja, pa ni onaj koji znanje zna prenijeti, a niti onaj koji voli svoj posao, najbolji učitelj je onaj koji voli djecu.

Fakultetska priprema i modeli koje oponašamo

Vjerujem da je ocjenjivanje učenika svakom prosvjetnom radniku najmanje drag posao i koliko god imao iskustva nikada nije siguran da li je ispravno postupio i da li je bio pravedan.

Često razmišljam o obrazovnom sistemu u Japanu. Oni svoje učenike ne ocjenjuju prije njihove desete godine. Zašto je to tako i zašto su ta djeca mnogo uspješniji odrasli ljudi od onih od kojih se mnogo očekuje iako oni i ne znaju šta ta ocjena ustvari predstavlja? Razlog tome je što Japanci žele razviti prvo dobar karakter, poštovanje i ljubaznost kod svoje djece. Većina škola ne zapošljava čistačice, već djeca sama čiste svoju školu, kao još jedna od mjera odgoja djece u školama. Na taj način se uče međusobnoj saradnji i razvijanju radnih navika, uče se općem dobru.

Nažalost, daleko smo mi od tog sistema, pa se trebamo “naučiti “ snaći u zahtjevima koji se od nas očekuju i koji su pred nas postavljeni. Fakulteti, uglavnom, ne pridaju mnogo važnosti ovoj temi, pa tako student, budući prosvjetni radnik dođe potpuno nespreman za taj zadatak u svom pozivu. Često se desi da oponašaju svoje nastavnike u ocjenjivanju ili svoje mentore kod kojih su bili na praksi, pokušavajući da dođu do ispravnog načina vrednovanja znanja. Postoje i oni koji misle da ako boduju provjeru znanja, da su onda ispravno postupili i da je njihova ocjena validna, često ne razmišljajući o vrsti zadatka/pitanja na provjeri, nego samo o količini zadataka koji se pred učenika postave.

Ocjena kao sredstvo i poruka

Mnoge kolege koriste ocjenu kao sredstvo zastrašivanja učenika, jer kako smiriti najčešće “problematične” učenike ako ih nećemo smiriti jedinicom. Postoje i oni koji vole da ocjenjuju neznanje, radije nego da ocijene znanje učenika. Tako su oni poznati po tome da su strogi i da je

najbolja disciplina kod njih na časovima. Kakvu poruku šalju učenicima, pogotovo ako su to učenici, kako kaže Desanka Maksimović, oni čija je majka u bolnici ili oni koji su jutros dobili batine.

Mnogo se toga promijenilo, čak i za nove, mlade nastavnike koji su ne tako davno bili u školskim klupama. Nove generacije, tehnika i tehnologija, virtualni svjetovi, sve je to ono sa čim se današnji nastavnici susreću, a nisu bili "naučeni" niti pripremljeni za ono što ih je dočekalo. Ne možemo mi mijenjati današnje generacije i prilagođavati ih sebi i svom načinu rada, nego se mi trebamo prilagoditi njima, ako želimo da im prenesemo znanje.

Nikada manje znanja, a nikada bolje ocjene.

Da li je to tako zato što roditelji "zahtijevaju" da im djeca imaju najbolje ocjene, da li su kriteriji znanja slabiji ili je to tako zato što od ocjene zavisi koju će dijete upisati školu i čime će se u životu baviti?! Mnogi, možda odlični budući zdravstveni radnici, neće moći upisati medicinsku struku jer su imali lošije ocjene iz sporta, umjetnosti, historije... Ne postoji državna matura, koja bi možda mogla najobjektivnije prikazati nivo opšteg znanja učenika i tako ublažiti ocjene koje su korištene kao sredstvo u nastavi ili ocjenjivanje neznanja učenika.

Kriterij, usaglašavanje i praksa

U Brčkom se već treću školsku godinu opisno ocjenjuju samo učenici prvog razreda osnovne škole, dok se brojčanom ocjenom ocjenjuju od drugog razreda. Budući da sam ove godine preuzela prve razrede, jedno od stručnih usavršavanja u toku ljetnog raspusta je bilo o tome kako učenike pravilno ocjeniti opisnom ocjenom, a da to bude negdje približno za sve učitelje prvih razreda u Distriktu. Govorilo se o tome šta koja ocjena treba da obuhvati, a odnosi se na nivo znanja. Prijedlog je bio Bloomova taksonomija i nivoi znanja:

Najniži nivo znanja PAMĆENJE/ZNANJE se odnosi na najnižu ocjenu **djelimično vlada**.

Nivoi RAZUMIJEVANJE I PRIMJENA se prepliću i odnose se na opisnu ocjenu **vlada**.

Nivo znanja koji obuhvataju nivoe ANALIZU I EVALUACIJU se odnosi na ocjenu **uspješno**, dok nivo znanja SINTEZA-KREATIVNO ZNANJE se odnosi na ocjenu **izuzetno uspješno**.

To opet dovodi u pitanje na koji način smo utvrdili nivo znanja kod učenika, koji su načini rada, načini ocjenjivanja i vrednovanja učenika da bismo uočili nivo njihovog znanja. Kako uočiti nivo znanja kod učenika ako im nismo ponudili nastavno gradivo na različite načine, koristeći možda Bloomovu taksonomiju, u pripremi za čas, u obradi, u provjerama?!

Nije teško sprovesti, ali se svakako treba posvetiti pripremi i naučiti učenike da misle, kritički gledaju na nastavni sadržaj, da pitaju, istražuju, zaključuju. Ne može se kroz tradicionalni način obrade nastavnog sadržaja od učenika očekivati da imaju najviši nivo znanja-kreativno znanje, ako mu nismo ponudili da misli na času, nego samo reprodukuje predstavljeni nastavni sadržaj.

Formativno, samo- i vršnjačko vrednovanje

Učenici u školu dolaze sa različitim nivoima znanja, neki su išli u vrtić, neki su bili kod djeda i nene, sve to utiče na spremnost djeteta za školu. Većina učenika je emocionalno nezrela i nisu samostalni u radu. Sve to treba uzeti u obzir prilikom vrednovanja učenika. Najznačajniji je napredak učenika u odnosu na samog sebe, na početku dolaska u školu i nakon određenog vremena. Kako ocijeniti učenike koji su se upisali u školu kao čitači i oni koji nisu znali slova, ali se vidi znatan napredak u čitanju do kraja prvog razreda? Mnogo je bitnije pratiti razvoj i napredak svakog učenika pojedinačno.

Formativno vrednovanje se odnosi na praćenje napretka učenika tokom nastavnog proces, uočavanje nedostataka, davanje povratne informacije kako da se poboljša i na čemu treba da radi, a ne donijeti završnu ocjenu. Pomaže i nastavnicima da uvide kako da poboljšaju i prilagode metode poučavanja.

Meni jedan od omiljenih načina praćenja znanja učenika o određenoj temi jesu kratki kvizovi znanja na kraju časa. Na taj način odmah dobijem povratnu informaciju šta su učenici usvojili, šta im je teže i koji učenici nisu shvatili većinu onoga što je obrađeno. Na TEMU-u sam naručila palace gore/dole glasačke tablice u učionici (Thumbs up/down classroom voting paddles) i na kraju časa podijelim učenicima, prije kviza. (Umjesto ovoga mogu na dva papirića napisati crvenim flomasterom netačno i zelenim tačno.) Zadaci treba da budu DA/NE oblika ili tvrdnje koje su tačne ili netačne.

Samovrednovanje i vršnjačko vrednovanje je neizostavan način vrednovanja učenika u školi.

Važno je da učenik kritički misli o svom znanju, o znanju svojih vršnjaka i da to zna objasniti. Bitno je da zna šta se od njega očekuje, koliko je pružio i da je u stanju da pohvali svog vršnjaka koji je iz određene oblasti pokazao izuzetno znanje. Na taj način učeniku pokazujemo da je bitan i da je njegovo mišljenje važno, ali isto tako da nauči da uoči svoje greške i nedostatke i da se usudi iznijeti svoje mišljenje o sebi i drugima.

Vršnjačko vrednovanje može početi još u prvom razredu, od najjednostavnijeg primjera – horsko pjevanje po redovima i biranje koji je red najbolje otpjevao datu pjesmicu. Na taj način učenici slušaju jedni druge, uče jedni od drugih kako da vrednuju. Takođe, estetska procjena učeničkih likovnih radova je jedan od načina kako početi sa samovrednovanjem i vršnjačkim vrednovanjem. Učenik može da kaže da li je ispoštovao zadatak- da li je na crtežu prikazano ono što je bio zadatak, a ne da li taj učenik ima talenat za crtanje ili nema.

Recitovanje pjesmica, urednost, odgovor, sve to može da bude tema samovrednovanja i vršnjačkog vrednovanja učenika.

Na kraju, svaki nastavnik koliko god znanja da pruži djeci isto tako može puno da nauči od djece, od svake nove generacije, od svakog novog djeteta.

Tags

edukacija

Collections

Autorski tekstovi

Ocjenjujem, dakle postojim